

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת חיי שרה תשפ"א

(שנה ה', גליון 169)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

שבת מברכין, חודש כסלו:

המולד, יהיה ביום א',

שעה 16:07, ו-1 חלקים.

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
17:58	17:19	16:05	ירושלים:
17:54	17:20	16:19	תל אביב:
17:54	17:18	16:09	חיפה:
17:58	17:22	16:23	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

חנה בת זוהרה

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

הרב ישי גבריאל בן רות רדואה

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

משה חיון בן כוכה

פרשת חיי שרה התשפ"א

"אִשֶּׁת חֵיל מִי יִמָּצָא"

א. "וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים, שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. וַתָּמָת שָׂרָה - בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּא חֲבֵרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וַיָּבֵא אַבְרָהָם - לְסָפֵד לְשָׂרָה וּלְבִלְתָּתָהּ", (בראשית, כג', א' - ב').

"וַיַּעֲפְרוֹן יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, וַיַּעַן עֲפְרוֹן הַחֵתִי אֶת אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְּנֵי חֵת, לְכָל בְּאֵי שַׁעַר עִירוֹ, לֵאמֹר", (בראשית, כג' - י').

ב. דרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה, ריש פרשתו, פרשה נח', ג):

"רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְהַצְּבוּר מִתְּנַמְנָם, בְּקֵשׁ לְעוֹרְרוֹ, אָמַר -

מָה רָאִתָּה אֶסְתֵּר, שֶׁתִּמְלֹךְ עַל שִׁבְעַת וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה. אֵלֶּא, תִּבְנוּ אֶסְתֵּר, שְׁהִיְתָה בַת בְּתוּלָה שֶׁל שָׂרָה, שְׁחִיְתָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעַת - וַתִּמְלֹךְ, עַל מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעַת מְדִינוֹת".

ובמעשה זה, נתקשה הגרא"א דסלר זיע"א¹ 2, וז"ל:

"דברי חז"ל אלו, אומרים דרשני,

היתכן, שתלמידי רבי עקיבא, נמנמו בשעת שיעורו?

וכיצד ביקש לעוררם, על ידי מאמר זה?

¹ בספרו הקדוש "מכתב מאלהו", חלק ג', עמודים 21-23.

² במאמר זה, לא נביא לתירוצו הקדוש,

אלא, שנבאר באופן אחר בסייעתא דשמיא - לפי קוצר ענ"ד.

והרוצה לראות את תירוצו הקדוש, יוכל לעיין בזה בספרו הנ"ל,

ובמה שכתבנו במאמר "מצווה הבאה לידך, אל תחמיצנה - זריזות" לפרשה זו.

האם על ידי התמיהה שבמאמר?

ובאמת, הא גופא קשיא, מהי שייכות מלכות אסתר - על קכז' מדינות, לְשָׁנוֹת חיי שרה?!"

ג. הנה, ניסיון העקידה, היה לכו"ע הניסיון האחרון שבעשרה ניסיונות, ברם, פטירת שרה אמנו ע"ה וקבורתה, היה כניסיון מתמשך מניסיון העקידה.

דהנה ביאר ³ אדמו"ר הגרא"א דסלר זיע"א:

שפטירתה של שרה אמנו ע"ה, אינה נקמתו של השטן באברהם אע"ה ⁴,

אלא, דהוא המשך ניסיון העקידה, כי הניסיונות משלימים זה את זה,

דהיינו:

שכאשר יחזור אברהם אע"ה לביתו, לאחר מעשה העקידה, וימצא את שרה אמנו ע"ה ללא רוח חיים -

לא יהרהר אחרי מידותיו יתברך.

והוכיח את דבריו, ממאמר רבותינו ז"ל (בבא בתרא, טז' ע"א):

" וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן, אֵי מַזָּה תִּבְאֵ, וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה', וַיֹּאמֶר, מִשָּׁט בְּאַרְצֵי וְגו' ⁵,

אמר לפניו ⁶, רבונו של עולם, שטתי בכל העולם, ולא מצאתי כעבדך אברהם -

שאמרת לו ⁷, 'קוּם הַתְּהַלֵּךְ בְּאַרְצְךָ לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָהּ, כִּי לָךְ אֶתְּנֶנָּה' -

ובשעה שבקש לקבור שרה, לא מצא מקום לקבורה, ולא הרהר אחר מדותיך."

והיינו:

³ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", חלק ה', עמודים 338-339.

⁴ וכפי שנבאר בהמשך הדברים, את מעשה פטירת שרה אמנו ע"ה, בפרוטרוט.

⁵ איוב, ב' - ב'.

⁶ השטן.

⁷ בראשית יג' - יז'.

שאינן השטן בא לצערו ולקנטרו, שכן, אמר להקב"ה, "לא מצאתי כעבדך אברהם",

ובעל כרחך, שבמעשה פטירת שרה אמנו ע"ה ובקבורתה, בא השטן להמשיך את ניסיון העקידה -

בכדי לתת לאברהם אע"ה תוספת שכר.

ועוד ראייה לדבר, הביא רבינו זיע"א, מדברינו רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה נו', יא'):

" וַיִּקְרָא מֶלֶאךָּ ה' שְׁנִיתִי ⁸, וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי ⁹,

מֵה צָרְךָ לְשְׁבוּעָה זו -

אָמַר לוֹ, הַשְּׁבַע לִי, שְׂאִין אֶתְּהָ מְנַסָּה אוֹתִי עוֹד מֵעַתָּה, וְלֹא אֶת יִצְחָק בְּנִי",

ואם נשבע הקב"ה לאברהם אע"ה בכך, היאך ניסהו בפטירת שרה אמנו ע"ה ובקבורתה,

ובעל כרחך, שהיה הדבר, כניסיון מתמשך מניסיון העקידה.

ד. הנה, מצינו במדרש ¹⁰, שבשעת לכתם של אברהם אע"ה ויצחק אע"ה, גימרים להר המוריה:

"קדמו השטן בדך, ונדמה לו כדמות זקן.

אמר לו, לאן אתה הולך. אמר לו, להתפלל,

אמר לו, ומי שהולך להתפלל, למה אש ומאכלת בגדו, ועצים על כתפו. אמר לו, שמא נשקה יום או יומים, ונשחט, ונאפה, ונאכל,

⁸ בראשית, כב' - טו':

"ויקרא מלאך יהוה אל אברהם, שנית מן השמים".

⁹ בראשית, כב' - טז':

"ויאמר בי נשבעתי, ואם יהוה, כי יען אשר עשית את הדבר, הנה ולא חשכת את בנך את יחידך".

¹⁰ מדרש תנחומא, פרשת וירא, רמז כב'.

אמר לו, זקן, לא שם הייתי - כשאמר לך הקדוש ברוך הוא - 'קח נא את בנך'.
וזקן כמותך, ילך ויאבד בן שנתן לו למאה שנה,

לא שמעת המושל, מה שהיה בך, אבדו, ומבקש מאחרים ...

הלך מעליו, ונדמה לבחור, ועמד על מינו של יצחק,

אמר לו, לאן אתה הולך?

אמר לו, ללמד תורה,

אמר לו, בחיך או במיתך,

אמר לו, וכי יש אדם שילמד אחר מיתה?

אמר לו, עלוב בר עלובה, כמה תעניות נתענית אמך עד שלא נולדת, והזקן הזה
השתטה - והוא הולך לשחטך".

ויעוין בדברי רש"י בריש פרשתו (בראשית, כג' - ב'), שהביא מדברי רבותינו ז"ל,
שהיה השטן מקטרג גם אצל שרה אמנו ע"ה, ושלפיכך פרח נשמתה:

"נסמכה מיתת שרה, לעקידת יצחק -

לפי שעל ידי בשורת העקידה, שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרח
נשמתה ממנה ומתה".

ובהרחבת המעשה, מצינו ב"פרקי דרבי אליעזר" (פרק לא')¹¹ :

"כששב אברהם מהר המוריה, חרה אפו של סמאל, שראה שלא עלתה בידו תאות
לבו - לבטל קרבנו של אברהם אבינו.

מה עשה -

הלך ואמר לשרה, הלא שמעת מה נעשה אחר כך בעולם,

אמרה לו, לאו,

אמר לה, לקח אברהם את יצחק בנו, ושחטו, והקריבו על גבי המזבח לעולה.

התחילה שרה לבכות,

¹¹ ויעוין עוד במדרש תנחומא, וירא, אות כג'.

ומיללת שלשה יבבות, כנגד, שלשה תקיעות,
שלשה יבבות יללות, כנגד, שלשה יבבות,
ופרחה נשמתה, ומתה.
ובא אברהם, ומצאה שמתה.
ומהיכן בא, מהר המוריה,
שנאמר ¹², 'וַיָּבֵא אֲבְרָהָם, לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכָתְהָי'.
והנה, בגוף המעשה, נתקשה בסה"ק ¹³ "שפתי כהן", וז"ל:
"למאן דאמר, שעל ידי בשורת העקידה - שבא השטן ובישרה, מתה,
אדרבה, היה לה לשמוח שמחה גדולה, שנתקרב בנה, ובחר בו ה'.
בפרט, ששרה אין דעתה כשאר הנשים שהם קלות ¹⁴,
ושרה אמנו, אברהם היה טפל לה בנבואה ¹⁵ -
אם כן היה לה לשמוח.
האמוריים הארורים, מקריבים בניהם לעבודה זרה,
בשמחה, בתופים ובמחולות, מוליכין אותו לישרף,
שנאמר (דברים, יב' - לא'), 'כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו וגו'".
וביאר בזה יסוד עצום ונפלא, וז"ל:

¹² בראשית, כג' - ב'.

¹³ על התורה, בדרך הפרד"ס.

להגה"ק רבי מרדכי הכהן זיע"א, תלמידו של הגה"ק רבי ישראל די קוריאל זיע"א.
(יעוין ב"שם הגדולים" להרב חיד"א זיע"א. מערכת גדולים, אות מ', מהר"ר מרדכי הכהן. מערכת ספרים,
אות ש', שפתי כהן על התורה).

¹⁴ השווה למאמר רבותינו ז"ל, מסכת שבת, לג' ע"ב.

¹⁵ השווה למאמר רבותינו ז"ל, שמות רבה, פרשה א', א'.

"אלא, סוד העניין הוא, ששרה היא חוה, ונתקנה,
ולזה נקראת שָׁרִי, שמחל לה הקב"ה מעשיה, כמו שָׁרִי ליה מאריה,
וכשראתה השטן, פחדה שמא בא להסיתה, ולא תוכל לעמוד כנגדו -
ותגרום מיתה לה ולדורות חס ושלום, מיתת עולם הבא. כי חוה ראשונה, גרמה
מיתת עולם הזה,
ומרוב הפחד שנרשם בה כשראתה אותו, מתה".

ה. כאשר בא אברהם אע"ה לביתו, ומצא את שרה אמנו ע"ה, כשהיא נפטרה
לב"ע, הלך לעפרון החיתי, בכדי לרכוש אחוזת קבר לקוברתה,
וכך מצינו בפסוק (בראשית, כג' - י'):
"וַיַּעֲפְרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת, וַיַּעַן עֲפְרוֹן הַחִתִּי אֶת אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת, לְכָל בְּאֵי
שָׁעַר עִירוֹ, לֵאמֹר,"

וּכְתַב בְּזֶה רִשְׁיִי הַקְּדוֹשׁ ¹⁶, וז"ל:
" וַיַּעֲפְרוֹן יֹשֵׁב - כְּתִיב חֶסֶר,
אוֹתוֹ הַיּוֹם מְנוּהוּ שׁוֹטֵר עֲלֵיהֶם, מִפְּנֵי חֲשִׁיבוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁהִיא צְרִיךְ לוֹ, עֲלֵה
לְגַדּוּלָה".

והדבר צריך ביאור ועיון רב:
וכי מה יועיל הדבר לאברהם אע"ה, בזה שעפרון נהיה באותו היום שוטר עליהם,
והלא, אשתו מוטלת לפניו, ועליו לדאוג לקבורתה -
ומה עוד, שפטירתה באה עליו בפתע פתאום, ולאחר מעשה העקידה.
והנה, כאשר הורד יוסף הצדיק ע"ה למצרים, נאמר בפסוק (בראשית, לז' - כה'):
_____

¹⁶ והוא מדברי רבותינו ז"ל במדרש (שכל טוב, פרק כג', סימן י').

"אמר רבי יצחק בר אמי, מינוהו שוטר עליהם -

וגזרו, שלא יקנה אדם גדול קרקע, ממי שהוא קטן ממנו".

"וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל לֶחֶם, וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם, וַיִּרְאוּ, וְהִנֵּה אַרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה מִגְּלָעָד,
וּגְמֻלֵיהֶם נִשְׂאִים נְכֹאת וַצָּרִי וְלֹט, הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה",
וּכְתַב רַש"י, וז"ל:

"למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של צדיקים, שאין דרכן של
ערביים לְשָׂאת, אלא, נפט ועיטרן שריחן רע,
ולזה, נזדמנו בשמים, שלא יוזק מריח רע".

ובילקוט שמעוני (בראשית, רמז קמב), דרש כעין זה, וז"ל:
"והלא אין דרכם של ערביים להיות טוענים, אלא, עורות ועטרן,
אלא, בֵּא וְרֵאָה מַה זִימֵן הַקַּב"ה לְאוֹתוֹ צְדִיק, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁקִים מְלֵאִים
בשמים, שהרוח מנשבת בהם -
מפני ריחן של ערביים".

ובדבר זה יש לעיין, וכי מה אכפת הדבר ליוסף הצדיק איזה ריח יריח,
והלא, נמצא כעת, במצב של עצב ותוגה ללא מְצָרִים -
ואם כן, איזה עניין יש לו באותו הריח.

ו. במסכת שבת (כא' ע"ב) למדנו:
"מאי חנוכה -

דתנו רבנן, ב-כה' בכסלו יומי דחנוכה, תמניא אינון, דלא למספד בהון, ודלא
להתענות בהון,
שכשנכנסו יוונים להיכל, טמאו כל השמנים שבהיכל,
וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום. בדקו, ולא מצאו אלא פך אחד של שמן,
שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. ולא היה בו, אלא, להדליק יום אחד,
נעשה בו נס, והדליקו ממנו שמונה ימים,
לשנה אחרת, קבעום ועשאום ימים טובים בהלל ובהודאה".

והנה, על שאלת הגמרא "מאי חנוכה", כתב רש"י, וז"ל:

"על איזה נס קבעוה".

והדבר צריך ביאור:

דבגמרא (הנ"ל) מבואר, שנס החנוכה נקבע, בגלל אותו פך קטן החתום בחותמו של כהן גדול,

ובאמת, שהמעיון בתפילת "על הניסים", הנאמרת בימי החנוכה בתפילה ובברכת המזון, יראה, שמטרת ימים אלו, היתה על עניין אחר, וכנאמר שם:

"בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול - חשמונאי ובניו, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, לשפחם תורתך, ולהעבירם מחקי רצונך,

ואתה ברחמיך הרבים, עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם, דנת את דינם, נקמת את נקמתם, מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך,

לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקו כהיום הזה,

ואחר כך, באו בניך לדביר ביתך, ופנו את היכלך, וטהרו את מקדשך, והדליקו נרות בחצרות קדשך,

וקבעו שמונת ימי חנכה אלו - בהלל גמור ובהודאה, ועשית עמהם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול סלה",

ומבואר:

שכל עניין הנס, היה על זה, שניתן לעם ישראל פרקו, ויכלו שוב לנהוג בדרך התורה,

ולא כמה שנתבאר במסכת שבת (הנ"ל), שהנס היה, במה שמצאו פך החתום בחותמו של כהן גדול.

ושמעתי לבאר בזה, ממו"ר מוריניו הגאון רבי שמואל טולידאנו שליט"א¹⁷,
וכדלהלן:

בהקדם משל, לילד שנולד להוריו, לאחר עשרות שנות ציפייה. ואותו הילד, לא זזה
ידו מידה של אמו, ואף לא לרגע קט,

וביום מן הימים, הוצרך אותו הילד לעבור ניתוח, ומכיוון שהניתוח היה מורכב,
הורה הרופא - שחוץ מהצוות שעמו, לא יכנס אדם נוסף לחדר הניתוחים,

וכששמע הילד על כך, הודיע בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, שכל זמן שאמו
לא תיכנס איתו, גם הוא לא יכנס,

אולם, הרופא עמד על שלו -

וגם הילד עמד על שלו,

וכשראה זאת הרופא, החליט, לעשות חלון בדלת החדר. שעל ידי כך, יוכלו עיניו
של הילד ואמו להיפגש זו בזו -

וכששמע זאת הילד, הוטב בעיניו.

וכל כך למה -

מפני שהחיוך שתיתן האם לבנה בשעה קשה זו, תיתן בו כוח לעמוד בניצוח.

והנמשל בזה:

שמה שנתן הקב"ה בלב אותם הישמעאלים שלקחו את יוסף הצדיק - לקחת
עינים בשמים, ולא עיטרן ונפט,

משום, שרצה הקב"ה לתת לו באותו הזמן "הארה" ו"חיוך" מלמעלה, שלא
ירגיש חלילה נעזב, אלא, שה' יתברך עמו,

והיינו, שמראה לו הקב"ה, שגם אותם "ייסורים" - שנמצא בהם, הרבה אהבה
טמונים בתוכם.

וכך הוא עניין "נס החנוכה":

¹⁷ וכעין זה, ביאר מו"ר מרנא ר' חיים ליב הלוי שמואלביץ זיע"א. בספרו "שיחות מוסר", עמ' סז.

שאומנם, עיקר ההצלה היתה - במה שנתן להם הקב"ה לעסוק בתורה ובמצוות,
ללא אותם היוונים שֶהֶצְרוּ להם.

ברם, בזה לא היה נראה אהבת ה' לעם ישראל -

משום, שלכאורה דבר זה היה מחוייב הקב"ה לעשות לעם ישראל,

שכן, הבטיח הקב"ה ביד משה רע"ה (דברים, לא' - כא'), "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי
דְרָעוֹ",

ומשום כך, הראה להם הקב"ה את חיבתו, ונתן להם למצוא פך החתום בחותמו
של כהן גדול -

ומשאו כן עם ישראל, קבעו שמונה ימים, לשעה ולדורות, שבהם הם מהללים
ומשבחים את הקב"ה על כל טובותיו ונפלאותיו.

והוא הדין לענייננו :

אמת ונכון הדבר, שכלפי חוץ אין לאברהם אע"ה תועלת מכך שעלה עפרון החיתי
לגדולה,

ברם, עצם הדבר, שאדם גדול כאברהם אע"ה, אינו נצרך לדבר עם אדם פחות
מדרגה עד למאוד -

מהווה לו, "מעין הארה וחיוך" מהקב"ה -

שהגם שכעת הוא באבל על פטירת אשת נעוריו, כלילת המעלות,

ובפרט, שהוא לאחר "ניסיון העקידה",

נמצא עמו הקב"ה.

וכל זאת, בכדי להורות ולגלות לו, על שלימות מעשיה ומעלותיה של שרה אמנו
ע"ה. וכפי שנאריך ונבאר להלן.

ז. והנה, על הפסוק (בראשית, כג' - ב'): :

"וַתָּמָת שָׂרָה, בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּא חֵבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וַיָּבֵא אַבְרָהָם, לְסָפֵד לְשָׂרָה
וַלְבָבְתָהּ",

עמדו כל רבותינו הראשונים כמלאכים, מפני מה האות כ' של "וּלְבַפְתָּהּ", קטנה,
וביארנו ¹⁸ :

שבכה עליה קצת ¹⁹ .

ולאור דברי ה"שפתי כהן" דלעיל, נראה :

דמחמת שידע אברהם אברהם אע"ה, שעל ידה ניצול כל כלל ישראל,

שכן, במעשיה הצליחה לתקן את חוה,

לפיכך, הבין שבאה אל תיקונה, ובאה אל שלימות המעשה -

ומשכך, אין צורך בבכי גדול, אלא בבכי מועט.

ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה דרש אברהם אע"ה בהספדה ²⁰ , את פרק ²¹ "אשת
חילי" :

שכן, היא שזכתה להגיע אל שלימותה ואל תיקונה -

אין למעלה ממנה במעלות הנשים -

ובאופן, שהכאב והצער של אברהם אע"ה, היו אך ורק על מה שנתחסר הדור
אשה גדולה כמותה.

והנה, על הפסוק (בראשית, יב' - א') :

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַבְרָם, לָךְ לָךְ, מֵאֲרָצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲרָאָךְ",

ודרשו בזה רבותינו ז"ל ²² :

" וְלָךְ לָךְ אֶל אֲרֶץ הַמִּרְיָה, מֵהוּ לָךְ לָךְ, נִסְיוֹן אַחֲרוֹן פְּנִסְיוֹן הָרִאשׁוֹן,

¹⁸ יעויין ב"בעל הטורים".

¹⁹ והאריכו בטעם הדבר, אך במאמר זה נבאר בסייעתא דשמיא - לקוצר ענ"ד באופן אחר.

²⁰ יעויין בדברי המדרש תנחומא, פרשתו, אות ד'.

²¹ משלי, פרק לא'.

²² מדרש תנחומא, פרשת "לך לך", כב'.

נְסִיּוֹן הָרִאשׁוֹן, בְּלֶךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ,

וְנְסִיּוֹן אַחֲרוֹן, בְּלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמְּרִיָּה' "

ובמדרש זה, ידועה ומפורסמת הקושיא :

וכי מפני שבשני הנסיונות נאמר "לך לך", כבר יש ביניהם השוואה,

והלא, ברור ונהיר לכל בר דעת, שניסיון העקידה היה ניסיון גדול עד למאוד,

ועל פי המבואר, נוכל ליישב קושיא זו, הפלא ופלא :

דהנה, בניסיון הראשון, יצא אברהם אע"ה בשמחה גמורה עד למאוד,

שכן, ניסיון זה, הינו הניסיון הראשון, והוא אינו יודע מה יהיה עוד בהמשך

הדרך.

ובלשונונו אנו -

היה הדבר מעין "התחלה חדשה", שכמעט לכל אחד מאיתנו יש כוחות לכך.

ברם, בניסיון האחרון, חוץ מאברהם אע"ה, אף אדם אחר שבעולם, לא יכול היה

לעמוד,

ולא רק שעמד בו -

אלא שחזר ממנו בשמחה גמורה עד למאוד, למרות כל הצער שלבסוף.

וטעם הדבר, הוא, מחמת שהיה חזק בעבודת ה' שלו, וידע שבאה שרה אמנו ע"ה

אל תכלית תיקונה.

והוא הכוונה "נְסִיּוֹן אַחֲרוֹן פְּנִסְיוֹן הָרִאשׁוֹן" -

היינו, שהחזרה מהניסיון האחרון, היתה כמו ההליכה שבניסיון האחרון.

ח. והנה, יש לעיין :

היאך יכול האדם להרגיש את אותה ה"הארה" ואת אותו ה"חיוך" מהקב"ה,

והלא, באותם הזמנים של הניסיונות, הוא מוטל ושרוי בצער,

ואם כן, וכי יכול הוא להתבונן בפרטי המעשה.

אלא, ששאלה זו, נובעת, משטחיות ומרדידות הדעת, באשר אנו מתבוננים בצער עצמו ולא בסיבתו.

והנה, רק אדם "בר דעת", יכול ויודע להבחין באותה ה"הארה" ובאותו ה"חיוך", וכפי שנבאר להלן.

דהנה, "דעת", פירושו חיבור,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ד' - א'): :

"וְהָאָדָם יָדַע אֶת חֵיהָ אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר, קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה",

ומכיוון שעניין החיבור, הוא עניין הזיווג וקדושת הברית -

רק הזוכה לקדש ולטהר את עצמו בעניין זה, זוכה להיות בכלל ההגדרה של "בר דעת".

וממילא, אברהם אע"ה, שבא לתקן את זוהמת הנחש^{23 24}, והוא ושאר האבות הקדושים - הם שתיקנו את פגם החטא דאדם הראשון,

ובנוסף, שהיה נשוי לשרה אמנו ע"ה, אשר היא התיקון של חוה,

זכה להגיע לידי מעלת "בר דעת", והכיר באותה ה"הארה" ובאותו ה"חיוך" מהקב"ה,

כאשר העלה הקב"ה את עפרון החיתי לגדולה - לכבודו ולמעלתו.

²³ יעויין ב"זוהר הקדוש" (חלק ג', רעיא מהימנא, דף קיא' ע"ב):

שכל אחד מהאבות הקדושים, תיקן חלק אחד מאדם הראשון,

והם, שינוי השם, שינוי מקום, שינוי מעשה.

²⁴ ידוע מרבותינו המקובלים, שעל ידי האבות הקדושים, נתבררה זוהמת הנחש שהטיל בחוה,

כי אברהם אע"ה, בירר זוהמא זו, על ידי ב' נשים -

והוציא את הפסולת בישמעאל,

ובבטנה של רבקה, השלים יצחק אע"ה את התיקון -

על ידי שהוציא את כל הפסולת בעשיו,

ולפיכך, זכה יעקב אע"ה, שממנו נפוצו יב' שבטי י-ה.

וכמו כן, יוסף הצדיק ע"ה, אשר זכה ותיקן את מידת היסוד,
זכה להגיע לידי מעלת "בר דעת", והכיר באותה ה"הארה" ובאותו ה"חיוך"
מהקב"ה,

כאשר נתן לו הקב"ה ריחות טובים ונעימים בעת ירידתו למצרים.

וכמו כן, החשמונאים הקדושים, אשר נלחמו בכל כוחם, לשמור את מצוותיו של
הקב"ה, ובראשם את מצוות²⁵ "ברית המילה" אשר היא שורש מידת היסוד,
זכו להגיע לידי מעלת "בר דעת", והכירו באותה ה"הארה" ובאותו ה"חיוך"
מהקב"ה,

²⁵ במגילת אנטיוכוס (ז' - יא'), נאמר:

"ויען אנטיוכוס, ויאמר לשריו ... הבה נעלה עליהם, ונבטל מהם את הברית אשר כורתה להם,
שבת, ראש חודש, ומילה".

ויעוין מה שכתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות חנוכה ה"א), וז"ל:

"בבית שני, קשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל,

ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצות,

ופשטו ידם, בממונם, ובבנותיהם,

ונכנסו להיכל, ופרצו בו פרצות, וטמאו הטהרות.

וְצַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵיהֶם, וּלְחֻצוֹם לַחֵץ גָּדוֹל, עַד שֶׁרָחַם עֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וְהוֹשִׁיעָם מִיָּדָם,
וְהִצִּילָם,

וְגָבְרוּ בְּנֵי חֲשֵׁמוֹנָי הַכְּהֻנִּים הַגְּדֹלִים, וְהִרְגוּם, וְהוֹשִׁיעוּ יִשְׂרָאֵל מִיָּדָם, וְהִעֲמִידוּ מֶלֶךְ מִן הַכְּהֻנִּים,

וְחָזְרוּ מַלְכוּת לְיִשְׂרָאֵל, יָתַר עַל מַאתִים שָׁנָה, עַד הַחֲרָבָן הַשְּׁנִי".

ובמה שכתב הרמב"ם פ"ג מהלכות חנוכה ה"א:

"וְצַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵיהֶם, וּלְחֻצוֹם לַחֵץ גָּדוֹל",

ביאר ה"שם משמואל" (פרשת "מקץ", זאת חנוכה, תרפח', ד"ה "עניין"):

שהיוונים, לחצו את עם ישראל, לחץ בכל ענייני חלקי האדם,

כיוון שפגמו בקדושת הברית -

שכולל את חלקי האדם.

כאשר נתן להם הקב"ה פך קטן החתום בחותמו של כה"ג,
וקבעו לזכר כך ח' ימים להלל ולהודאה.

ט. על הפסוקים (בראשית, כג', א' - ב'):

"וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים, שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. וַתָּמָת שָׂרָה -
בְּקִרְיַת אֲרָבַע הוּא חֲבֵרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וַיָּבֵא אַבְרָהָם - לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ,"

עמדו המפרשים, על הכפילות המשולשת שבפסוק זה,

שהרי, לכאורה היה צריך לומר: "מאה עשרים שנה ושבע שנים",

ומפני מה נאמר, "מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים".

ויעוין ברש"י, שתירץ, וז"ל:

"בת ק', כבת כ' לחטא,

מה בת כ' לא חטאה, שהרי אינה בת ²⁶ עונשין -

אף בת ק' ללא חטא.

ובת כ', כבת ז' ליופי".

וביאור דבריו הקדושים, ע"פ המבואר במאמר זה:

שהיות והשלימה שרה אמנו ע"ה את תיקונה, ותיקנה את חוה,

ממילא, באה התורה הקדושה לפרט לנו את כל שנותיה -

שכולם היו מקשה אחת וחטיבה אחת של שלמות בעבודת ה'.

²⁶ במאמר "סוף מעשה במחשבה תחלה - השפעת המעשה הראשון", לפרשת "נח". הבאנו, שרק מגיל מאה נחשב האדם למי שחייב בעונשי שמים.

והסיבה לדבר, היא, שבזמן בריאת העולם, ובזמן ביאת המשיח, כך יהיה.

אולם, אברהם אע"ה, שקיבל על עצמו את כל מצוות ה', נתחייב כבר בגיל כ' בעונשי שמים -

כדין תורה.

ויעוין ב"שפתי חכמים".

ולאור כל המבואר, נוכל להשכיל ולהבין, את עניין רבי עקיבא, שרצה לעורר את תלמידיו, בעניין אסתר שְׁמֶלֶכָה על קכז' מדינות, בעקבות שרה אמנו ע"ה שְׁחִיטָה קכז' שנים. וכדלהלן.

דהנה, פשוט וברור הדבר, שאסתר לא מְלָכָה על קכז' מדינות,

שכן, אל אחשוורוש בעלה היא פחדה להיכנס, ללא שצמה ג' ימים ולילות -

וגם אז היתה בפחד ובחלחלה.

אלא, שרבי עקיבא, הבחין בתלמידיו "התנמנמות",

והיינו, שראה רבי עקיבא אצלם, "הפסקה" כל שהיא בהתעלותם בעבודת ה',

"הפסקה", שבעיני רבי עקיבא, רמזה על כך - "שאנו הגענו אל התכלית".

ומשכך, רצה רבי עקיבא לעוררם,

"לא עת לחשות" -

עדיין לא הגעתם אל התכלית.

והדרך להתעוררות, נעוצה בהתעוררות של אסתר המלכה.

אסתר המלכה, כשראתה את דרישתו של מרדכי היהודי, לבל תחשה ותשתוק,

הבינה מדבריו הקדושים, שיש בהם תביעה עליה, "עוד לא הגעת לתכלית" -

"אדם שעדיין קיים עלי אדמות, צריך לשנס את מותניו, בכל כוחו וגבורתו, בכדי

לנצח את יצרו הרע".

ובכדי לעורר את עצמה, הסתכלה אסתר, על הראשונה בהיסטוריה ששאפה

והגיעה לשלימות -

שרה אמנו ע"ה.

ברם, דבר מעניין מאוד הבחינה אסתר המלכה, שרה אמנו חיתה קכז' שנים,

המספר קכז', מזכיר לה את מספר מדינות מלכותו של אחשוורוש,

היא רואה בכך, ה"הארה" ו"חיוך" מהקב"ה -

היא רואה בכך, שהקב"ה מרוצה ממעשיה, ומראה לה, שהיא בדרך הנכונה.

ובדבר זה, מלמד רבי עקיבא את תלמידיו:
הדרך להצלחה, נעוצה בהתעוררות,
וההתעוררות, נעוצה בהתבוננות במעשיהם של האבות הקדושים והאמהות
הקדושות,
ורק על ידי כך, יכול האדם להגיע אל שלמותו.

ל. הן הם הדברים הנלמדים במאמר זה:
ככל שיתבונן האדם במעשיהם של האבות הקדושים והאמהות הקדושות,
כך הוא יקבל "שאיפות" קודש, לעלות ולהתעלות עוד ועוד,
מפני שאז הוא מבין, שכמה שהוא חושב שהוא התעלה, עדיין ארוכה הדרך,
וכשהוא ימשיך להתעלות, ממילא, הוא יתקדש בקדושת הברית, ואזי הוא יהיה
"בר דעת",
ומשכך, הוא יזכה בתוך ניסיונות החיים, לראות ולהכיר באותה ה"הארה"
ובאותו ה"חיוך" שהקב"ה נותן לו,
ובוודאי, שכאשר יגיעו ימי חלדו על אדמות, הוא יזכה להגיע אל שלמות תיקונו
נפשו - גופו ורוחו.
יזכינו ה' יתברך, להיות בכללם של אנשים אלו. אמן.

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחא ע"ה •

